

**Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого**

**Кафедра права Європейського Союзу**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«ПРАВО МІЖНАРОДНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ»**

**Рівень вищої освіти** – другий (магістерський) рівень

**Ступінь вищої освіти** – магістр

**Галузь знань** – 08 «Право»

**Спеціальність** – 081 «Право»

**Статус навчальної дисципліни** – за вибором студента

Затверджено на засіданні  
Вченої ради  
протокол № від                      р.

**Ректор**  
\_\_\_\_\_ **Анатолій Гетьман**

**Програма навчальної дисципліни «Право міжнародної відповідальності»**  
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти  
галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т  
імені Ярослава Мудрого, 2021. 34 с.

Розробник

Щокін Юрій Вадимович,  
доцент кафедри права Європейського Союзу,  
доктор юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри права Європейського Союзу  
(протокол № 1 від 02.09.2021 р.)

**Завідувач кафедри** – Яковюк Іван Васильович, доктор юридичних наук,  
професор

## Зміст

1. Вступ .....	4
2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці).....	9
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	10
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни.....	16
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять.....	16
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти .....	17
4.3. Освітні технології та методи навчання .....	17
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни.....	18
4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	21
Додаток 1. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни.....	26
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей .....	30
Додаток 3. Матриця зв'язків модулів навчальної дисципліни, результатів навчання та предметних компетентностей в програмі навчальної дисципліни.....	32

## 1. Вступ

### *1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни.*

**Мета** навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти в специфічному сегменті юридичної практики – притягнення держав, міжнародних організацій та інших суб'єктів міжнародного права до міжнародно-правової відповідальності.

#### **Завдання:**

- отримання інформації щодо основних напрямів розвитку теорії та практики права міжнародної відповідальності, результатів діяльності Комісії міжнародного права ООН щодо кодифікації та прогресивного розвитку міжнародно-правового регулювання відносин щодо притягнення до відповідальності держав, міжнародних міждержавних організацій та повстанських рухів;
- здобуття навичок правильного аналізу міжнародних відносин, які свідчать про наявність міжнародних правопорушень;
- здобуття навичок застосування чинних джерел міжнародного права для обґрунтування юридичних підстав міжнародно-правової відповідальності;
- здобуття навичок підготовки документів з метою закликання потерпілою державою держави-правопорушника до міжнародно-правової відповідальності;
- отримання інформації щодо правильного визначення підстав міжнародно-правової відповідальності держав і міжнародних міждержавних організацій, форм відшкодування збитків, завданих їх правомірною діяльністю (абсолютна відповідальність).

*1.2. Статус навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми:* за вибором студента.

*1.3. Пререквізити:* «Міжнародне приватне право».

1.4. *Кореквізити:* «Право міжнародних договорів», «Право міжнародних організацій», «Основи геополітики».

1.5.

1.6. *Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:*

ПК1. – Розуміння сучасних правових доктрин, категорій і принципів права міжнародної відповідальності.

ПК2. – Здатність аналізувати сутність та структуру системи права міжнародної відповідальності, його зв'язки з національними правовими системами держав – учасників відповідних правовідносин.

ПК3. – Здатність орієнтуватись в підставах міжнародно-правової відповідальності держав, міжнародних міжурядових організацій та повстанських рухів.

ПК4. – Розуміння впливу історичних подій на майбутнє права міжнародної відповідальності.

ПК5. – Знання особливостей теорії об'єктивної відповідальності, що закладена Комісією міжнародного права ООН у проекти про відповідальність держав 2001 р. і відповідальність міжнародних організацій 2011 р.

ПК6. – Розуміння підстав міжнародно-правової відповідальності держав, міжнародних міжурядових організацій та повстанських рухів.

ПК7. – Уміння надавати консультації щодо можливості застосування проектів статетей про відповідальність держав 2001 р. і міжнародних організацій 2011 р. у правозастосовчій практиці України.

ПК8. – Уміння визначати межі правосуб'єктності юридичних і фізичних осіб, об'єднань, громадських організацій у конкретних правовідносинах.

ПК9. – Уміння аналізувати обставини, що звільнюють від міжнародно-правової відповідальності.

ПК10. – Здатність визначати форми відшкодування шкоди держав і міжнародних міжурядових організацій.

ПК11. – Розуміння особливостей притягнення до міжнародно-правової

відповідальності за діяння, що не становлять міжнародних правопорушень.

ПК12. – Знання особливостей застосування проектів статей про відповідальність держав 2001 року і про відповідальність міжнародних організацій 2011 року, що були підготовлені Комісією міжнародного права ООН.

ПК13. – Розуміння особливостей галузевих принципів права міжнародної відповідальності.

ПК14. – Розуміння відмінностей міжнародних злочинів від міжнародних деліктів.

ПК15. – Знання особливостей міжнародно-правової відповідальності держав і міжнародних організацій за порушення імперативних норм міжнародного права.

ПК16. – Знання особливостей міжнародно-правової відповідальності держав і міжнародних організацій за ординарні (прості) міжнародні правопорушення.

ПК17. – Знання особливостей складів найбільш тяжких міжнародних правопорушень (агресія, колоніалізм, геноцид, апартеїд, військові злочини та ін.).

ПК18. – Розуміння порядку імплементації міжнародно-правової відповідальності.

ПК19. – Знання результатів роботи Комісії міжнародного права щодо кодифікації та прогресивного розвитку норм міжнародно-правової відповідальності за шкідливі наслідки дії, що не заборонені міжнародним правом.

ПК20. – Знання меж об'єктивної відповідальності держав і міжнародних організацій.

ПК21. – Знання ознак «потерпілої держави».

ПК22. – Знання змісту на форми вимог, що потерпіла держава пред'являє до держави-правопорушниці.

ПК23. – Знання підстав дипломатичного захисту фізичних та

юридичних осіб держави за кордоном.

ПК24. – Знання підстав втрати права притягувати державу або групу держав до міжнародно-правової відповідальності.

ПК25. –Знання особливостей притягнення до міжнародно-правової відповідальності за порушення норм загального міжнародного права.

*Експлікація загальних і спеціальних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1)*

### *1.7. Перелік результатів навчання здобувача вищої освіти:*

РН НД – 1.1. Аналізувати природу і зміст права міжнародної відповідальності.

РН НД – 1.2. Співвідносити міжнародну правосуб'єктність міжнародних міжурядових і міжнародних неурядових організацій.

РН НД – 1.3. Дискутувати зі складних питань застосування джерел міжнародного права.

РН НД – 1.4. Збирати та узагальнювати матеріали щодо діяльності держав та міжнародних організацій у певних напрямках регулювання міжнародних відносин.

РН НД – 1.5. Використовувати сучасні наукові методи дослідження визначення підстав міжнародної відповідальності.

РН НД – 1.6. Здійснювати презентації досліджень з питань особливостей тлумачення норм права міжнародної відповідальності.

РН НД – 1.7. Аргументувати висновки щодо юридичних та фактичних підстав притягнення до міжнародно-правової відповідальності держав і міжнародних організацій.

РН НД – 1.8. Брати участь у міжнародних наукових та науково-практичних конференціях (воркшопах, семінарах тощо) з питань права міжнародної відповідальності.

РН НД – 1.9. Підготовлювати наукові статті та есе з права міжнародної відповідальності.

РН НД – 2.0. Обґрунтовано формулювати свою позицію щодо визначення міжнародної правосуб'єктності окремих міждержавних утворень в аспектах притягнення їх до міжнародної відповідальності.

РН НД – 2.1. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні доктрини права міжнародної відповідальності.

РН НД – 2.2. Здійснювати порівняльно-правовий аналіз актів різних деліктоздатних суб'єктів міжнародного права.

РН НД – 2.3. Аналізувати та оцінювати практику застосування резолюцій Ради Безпеки ООН, що стосуються її санкційної компетенції.

РН НД – 2.4. Аналізувати та оцінювати практику застосування форм відшкодування шкоди за міжнародні правопорушення.

РН НД – 2.5. Збирати докази правопорушень держав, міжнародних організацій та національно-визвольних рухів та підготовлювати документи для висунення відповідних претензій або позовів.

РН НД – 2.6. На базі знань теорії та практики тлумачення і застосування статей провідповідальність держав (2001 р.) і міжнародних організацій (2011 р.) використовувати їх норми у внутрішній юридичній практиці України.

РН НД – 2.7. Розуміти правовий вплив діяльності Комісії міжнародного права ООН у питаннях кодифікації та прогресивного розвитку права міжнародної відповідальності на глобальні та регіональні процеси підтримання міжнародного миру та безпеки.

РН НД – 2.8. Розуміти особливості притягнення до міжнародної відповідальності регіональних міжнародних інтеграційних утворень.

*Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2)*



### *1.8. Модулі програми навчальної дисципліни.*

**Модуль 1.** Основи права міжнародної відповідальності.

**Модуль 2.** Міжнародно-правове регулювання притягнення до міжнародно-правової відповідальності.

**Модуль 3.** Особливі випадки та процедури притягнення до міжнародно-правової відповідальності.

Програма навчальної дисципліни – сукупність модулів, їх певна послідовність, що сприяє оволодінню певними компетентностями, необхідними для досягнення конкретних результатів навчання. Кожен модуль має певну логічну завершеність стосовно необхідних результатів освоєння освітньо-професійної програми в цілому. У межах модуля теми не визначаються.

Модульний принцип побудови програми навчальної дисципліни забезпечує гнучкість змісту навчальної дисципліни, що відбивається в можливості його диференціації і інтеграції. Безперервність змістовного і логічного переходу між модулями програми навчальної дисципліни, а також збільшення нового знання стають можливими завдяки застосуванню принципу «дидактичної спіралі».

Кількість навчальних одиниць (дидактичний обсяг) змісту навчальної дисципліни має відповідати структурі навчальної дисципліни та реальному навчальному часу студентів.

Дидактичний обсяг навчальної дисципліни визначає розробник експертним способом з орієнтацією на предметну сферу навчальної дисципліни, а також на компетентності та результати навчання.

Кількісно-якісні показники реалізації програми навчальної дисципліни в межах дидактичної структури визначаються у таксономії навчальної дисципліни.

Експлікація модулів компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями (Додаток 3).

## 2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці)

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Дидактична структура та кількість годин
Кількість кредитів ЄКТС: 4,0 Кількість модулів*: 3 Загальна кількість годин: 120 Тижневих годин: 4	Рівень освіти – другий (магістерський)  Галузь знань – 08 «Право»  Спеціальність – 081 «Право»	<b>Модуль 1</b> Лекції: 8 Практичні заняття: 8 Самостійна робота: 32 <b>Модуль 2</b> Лекції: 6 Практичні заняття: 6 Самостійна робота: 24 <b>Модуль 3</b> Лекції: 6 Практичні заняття: 6 Самостійна робота: 24  <b>Види контролю:</b> поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)

## 3. Зміст програми навчальної дисципліни

### *Модуль 1. Основи права міжнародної відповідальності*

*Характерні риси сучасного права міжнародно-правової відповідальності.* Розвиток права міжнародно-правової відповідальності в Прадавньому світі (Давня Месопотамія, Давній Китай, Давній Єгипет, Давня Греція), Середні століття і в класичному міжнародному праві.

Формування й особливості сучасного права міжнародно-правової відповідальності. Остаточне відмовлення від війни як засобу вирішення

---

\*рекомендується: не більше 2-3 модулів для навчальних дисциплін, які вивчаються один семестр; не більше 4-6 модулів для навчальних дисциплін, які вивчаються два семестри.

міжнародних спорів. Кодифікація та прогресивний розвиток права міжнародної відповідальності в рамках ООН. Формування міжнародних універсальних, регіональних і спеціалізованих органів вирішення міжнародних спорів та міжнародних кримінальних трибуналів.

Поняття, цілі й значення міжнародно-правової відповідальності.

Співвідношення права міжнародної відповідальності й міжнародного кримінального права.

Принципи міжнародно-правової відповідальності: обов'язок кожного суб'єкта міжнародного права нести відповідальність за свою поведінку у разі невиконання своїх міжнародних обов'язків; кваліфікація діяння суб'єкта міжнародного права як міжнародного правопорушення тільки на підставі чинного міжнародного права, її незалежність від норм внутрішнього законодавства будь-якої держави; повне відшкодування шкоди; право на примушення у межах чинного міжнародного права (самооборону, контрзасоби); співробітництво держав з метою недопущення порушень імперативних норм міжнародного права, а також усунення наслідків порушення таких норм.

Джерела міжнародно-правової відповідальності. Роль міжнародно-правових звичаїв у закріпленні принципів права міжнародно-правової відповідальності.

Загальна характеристика суб'єктів міжнародно-правової відповідальності.

Держава як суб'єкт міжнародно-правової відповідальності.

Нації (народи), що виборюють свою незалежність (національно-визвольні рухи, повстанські рухи) як суб'єкти міжнародно-правової відповідальності.

Міжнародні міждержавні організації (ММУО) як суб'єкти міжнародно-правової відповідальності.

Фізичні особи як суб'єкти міжнародно-правової відповідальності.

Проблеми притягнення до міжнародно-правової відповідальності юридичних осіб, транснаціональних корпорацій, міжнародних неурядових організацій.

*Підстави міжнародно-правової відповідальності.* Особливості теоретичного обґрунтування притягнення до міжнародно-правової відповідальності. Концепція «об'єктивної відповідальності», що закладена у проект статей про відповідальність держав 2001 р. Її відображення у практиці Міжнародного суду ООН (справа *United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran* (USA v. Iran, 1980)).

Юридичні підстави міжнародно-правової відповідальності. Момент юридичної дійсності міжнародно-правового зобов'язання. Момент порушення міжнародно-правового зобов'язання.

Фактичні підстави міжнародно-правової відповідальності. Справи Міжнародного суду ООН: *Corfu Channel* (U.K. v. Albania, 1949), *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua* (Nicaragua v. USA, 1986)). Справа Арбітражного трибуналу під егідою ООН *Rainbow Warrior* (New Zealand v. France, 1990 г.).

*Міжнародні правопорушення.* Класифікація міжнародних правопорушень. Питання щодо розділення міжнародних правопорушень на міжнародні злочини і міжнародні делікти (ординарні міжнародні правопорушення).

Міжнародно-правова відповідальність за серйозні порушення зобов'язань, що впливають із імперативних норм міжнародного права. Особливості її закріплення в проекті статей про відповідальність держав 2001 р. (ст. 40 і 41).

Міжнародно-правовий злочин агресії.

Міжнародно-правовий злочин геноциду.

Міжнародно-правовий злочин апартеїду.

Міжнародно-правовий злочин колоніалізму.

Міжнародно-правовий злочин расової дискримінації.

Військові злочини.

Міжнародні делікти (ординарні або прості міжнародні правопорушення).

Відмежування міжнародних правопорушень від суміжних діянь.

Недружні акти. Злочини міжнародного характеру. Особливості відмежування злочинів міжнародного характеру від міжнародних злочинів.

## ***Модуль 2. Міжнародно-правове регулювання притягнення до міжнародно-правової відповідальності***

*Обставини, що виключають притягнення до міжнародно-правової відповідальності.* Загальні умови звернення держав до обставин, що виключають їхню протиправну поведінку на міжнародній арені. Приклади посилення міжнародних судових і арбітражних органів на обставини, що виключають протиправну поведінку держав (справа Міжнародного суду ООН *Gabčikovo-Nagymaros Project* (Hungary v. Slovakia, 1997)).

Згода як обставина, що виключає протиправну поведінку держави. Справа держави *Катанга* (1960 – 1963 pp.).

Самооборона як обставина, що виключає протиправну поведінку держави. Відмежування самооборони від прикордонних інцидентів та заходів збройної самопомоги. Питання щодо правомірності превентивних засобів. Співвідношення принципу превентивної самооборони (справа *пароплаву «Кароліна»* 1837 г.) і основних принципів сучасного міжнародного права.

Контрзаходи як обставина, що виключає протиправну поведінку держави. Співвідношення контрзаходів з репресаліями і санкціями. Поняття реторсій.

Форс-мажор як обставина, що виключає протиправну поведінку держави.

Стихійне лихо як обставина, що виключає протиправну поведінку держави. Закріплення умови визначення стихійного лиха у сучасному міжнародному морському праві.

Стан необхідності як обставина, що виключає протиправну поведінку держави. Справа Міжнародного суду ООН *Fisheries Jurisdiction (Spain v. Canada, 1998)*.

Наслідки посилення на обставини, що виключають протиправність. Питання щодо відшкодування шкоди при цих обставинах.

*Відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння.* Форми відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Питання щодо обґрунтованості класифікації видів міжнародно-правової відповідальності на політичну і матеріальну, що була застосованою в радянській і пострадянській доктрині міжнародного права. Об'єктивний і суб'єктивний підходи встановлення розміру шкоди, спричиненої у разі міжнародного правопорушення.

Реституція як форма відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Концепції реституції у сучасному міжнародному управі.

Компенсація як форма відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Принципи визначення розміру компенсації. Особливості визначення розміру компенсації у випадках заподіяння шкоди природному середовищу.

Сатисфакція як форма відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Способи сатисфакції. Ординарні сатисфакції. Надзвичайні сатисфакції.

Проценти як форма відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Прості проценти. Складні проценти. Справа Міжнародного трибуналу з морського права щодо *танкера «Сайга» (1997 р.)*.

Посилення шкоди. Рішення Міжнародного суду ООН у справі *La Grand Case (Germany v. United States of America, 2001)*.

*Імплементация міжнародно-правової відповідальності.* Покликання держави або групи держав до відповідальності.

Повідомлення про вимоги потерпілою державою. Зміст та форма вимог.  
Припустимість вимог.

Втрата права покликання держави або групи держав до відповідальності.

Множинність потерпілих та відповідаючих держав.

Покликання до відповідальності державою, що не є безпосередньо потерпілою у наслідку міжнародного правопорушення.

### ***Модуль 3. Особливі випадки та процедури притягнення до міжнародно-правової відповідальності***

*Міжнародна відповідальність за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом.* Поняття міжнародної відповідальності за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом (об'єктивна відповідальність). Принципи об'єктивної відповідальності, що закріплені у міжнародній судовій та арбітражній практиці (справа Міжнародного арбітражу *Trail Smelter* (США проти Канади, 1938 р.); справа Міжнародного суду ООН *Corfu Channel (United Kingdom v. Albania, 1949)*)).

Джерела об'єктивної відповідальності в міжнародному праві. Діяльність Комісії міжнародного права ООН щодо проекту статей щодо попередження транскордонної шкоди від небезпечних видів діяльності 2001 р. і проекту преамбули і проектів принципів про розподілення збитків у випадку транскордонної шкоди, спричиненої у наслідку небезпечних видів діяльності 2006р.

Обов'язки держав по попередженню заподіяння шкоди у зв'язку з небезпечними видами діяльності. Абсолютний і відносний підходи щодо зобов'язань держав по попередженню шкоди у зв'язку з небезпечними видами діяльності.

Фактичні підстави об'єктивної відповідальності в міжнароднім праві. Презумпція непричетності держави до шкоди, заподіяної у зв'язку з небезпечними видами діяльності.

Обсяг (межі) об'єктивної відповідальності. Загальні підходи до встановлення оперативної і адекватної компенсації за проектами принципів про розподілення збитків у випадку транскордонної шкоди, спричиненої у наслідку небезпечних видів діяльності 2006 р.

*Особливості міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій.* Специфіка та юридичні підстави відповідальності міжнародних міжурядових організацій. Кодифікація й прогресивний розвиток міжнародно-правового регулювання міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій. Діяльність Комісії міжнародного права ООН щодо питання про міжнародно-правову відповідальність міжнародних міжурядових організацій.

Фактичні підстави міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій.

Юридичні підстави міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій.

Відшкодування шкоди, заподіяної міжнародно-протиправним діянням міжнародних міжурядових організацій. Форми відшкодування шкоди (реституція, компенсація, сатисфакція, проценти).

Об'єктивна (абсолютна) відповідальність міжнародних міжурядових організацій.

*Загальна характеристика способів мирного врегулювання міжнародних спорів.* Принцип мирного врегулювання міжнародних спорів. Закріплення цього принципу у міжнародному договірному та звичаєвому праві і в резолюціях міжнародних міжурядових організацій.

Поняття й класифікація мирних способів урегулювання міжнародних спорів. Перелік способів мирного вирішення міжнародних спорів за Статутом ООН.

Дипломатичні (політичні) способи врегулювання міжнародних спорів.

Правові (судові) способи врегулювання міжнародних спорів.



#### **4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни**

##### *4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять:*

- форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи.
- види навчальних занять: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації.

##### *4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти*

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Під час самостійної роботи студент має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи студентів є: доопрацювання матеріалів лекції; робота в інформаційних мережах; наукове повідомлення з вузькоспеціальною проблематикою; підготовка тематичних презентацій; підготовка та публікація наукових статей, тез тощо; розробка схем, таблиць з тем початкової дисципліни; анотування наукових статей і монографій; здійснення аналізу законопроектів та змін законодавства.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні додаткової навчальної, наукової літератури, ознайомленні із законодавством про адміністративну процедуру інших країн, вивченні практики прийняття адміністративних актів, аналізуванні актів «м'якого права» Європейського Союзу. Самостійна робота призначена для поглиблення знань студентів із тем, що передбачені навчальною дисципліною.

##### *4.3. Освітні технології та методи навчання*

- освітні технології: проблемного навчання, контекстного навчання, студентоцентроване навчання, аудіо-візуальні технології, наукові дискусії, інтерактивні технології, ІТ-технології тощо;

- методи навчання: поєднання словесних, наочних та практичних методів, метод проблемного викладання, прес-конференції, ділові ігри, мозкові штурми, моделювання професійних ситуацій, кейс-метод, метод дискусії, круглий стіл тощо.

#### *4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни*

Формами контролю знань студентів є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів дисципліни «Право міжнародної відповідальності»:

Поточний контроль							Підсумкова оцінка знань (диференційований залік)
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3		Самостійна робота студентів	
п/з	Колоквіум	п/з	Колоквіум	п/з	Колоквіум		
max 10	max 10	max 20	max 10	max 20	max 10	max 20	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Право міжнародної відповідальності»:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Індивідуальна підсумкова письмова робота	Max 20	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровані глибокі знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.

	15	<p>Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.</p>
	10	<p>Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками. Робота містить методологічні та змістовні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та суджень у роботі, доведеність висновків.</p>
	5	<p>Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи. Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості і доведеності висновків.</p>
	Min 0	<p>Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.</p>

Диференційований залік	100	<p>1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни.</p> <p>2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.</p>
	90	<p>1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.</p>
	85	<p>1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.</p>
	75	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.</p>
	70	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.</p>
зараховано	60	<p>1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.</p>
	55	<p>1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.</p>

**Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Право міжнародної відповідальності» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:**

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
<b>A</b>	<b>Відмінно</b> – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
<b>B</b>	<b>Дуже добре</b> – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
<b>C</b>	<b>Добре</b> – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
<b>D</b>	<b>Задовільно</b> – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
<b>E</b>	<b>Достатньо</b> – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
<b>FX</b>	<b>Незадовільно</b> – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
<b>F</b>	<b>Незадовільно</b> – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34

#### 4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

##### Нормативно-правові акти

##### Основні

Устав Організації Об’єднаних Націй, 1945 г. URL: <https://www.un.org/ru/about-us/un-charter>

Статут Міжнародного Суду ООН, 1945 г. URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/statute-of-the-court/statute-of-the-court-ru.pdf>

Резолюція Генеральної Ассамблеї ООН 66/100 «Відповідальність міжнародних організацій» от 9 декабря 2011 г. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/66/100>

Закон України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

##### Література

##### Основна література

1. Ответственность государств: Глава IV. Ежегодник Комиссии международного права 2001. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятьдесят третьей сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2007. С. 20–174.
2. Ежегодник Комиссии международного права 2006. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятьдесят восьмой сессии. A/CN.4/SER.A/2006/Add.1 (Part 2). ООН, Нью-Йорк, Женева, 2014. 289 с.
3. Андрейченко С. С. Концепція атрибуції поведінки державі в міжнародному праві : монографія. Одеса : Фенікс, 2015. 578 с.
4. Василенко В. А. Ответственность государства за международные правонарушения: монография. Киев: Вища школа, 1976.
5. Василенко, А. В. Международно-правовые санкции: монография. Киев: Вища школа, 1982.
6. Дейкало Е. А. Международно-правовая ответственность межправительственных организаций: особенности и правовая природа. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права*: сб. науч. тр. / БГУ. Минск, 2011. Вып. 3. С. 28–40.
7. Забара І. М. Міжнародно-правові відносини відповідальності (теоретичні аспекти). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 5. С. 155–159.
8. Зелинская Н. Международное преступление как основание международной уголовной ответственности индивидов. *Український часопис міжнародного права*. 2003. № 4. С. 93-99.
9. Камышанский М. М. Влияние дела о фабрике в Хожуве (1928 г.) на становление принципа международно-правовой ответственности. *Форум права*. 2015. № 2. С. 83–89.
10. Кроуфорд Дж. Статьи об ответственности государств за международно-противоправные деяния.

*United Nations Audiovisual Library of International Law*. 2013. С. 13 с. URL: [http://legal.un.org/avl/pdf/ha/rsiwa/rsiwa\\_r.pdf](http://legal.un.org/avl/pdf/ha/rsiwa/rsiwa_r.pdf).

11. Лукашук И.И. Право международной ответственности: монография. Москва: Волтерс Клувер, 2004.

12. Ржевська В. С. Право держави на самооборону і міжнародна безпека: монографія. Київський нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т міжнарод. відносин. Київ: 2005.

13. Сазонова К. Л. Становление отрасли международной ответственности государств в доктрине международного права. *Международное европейское право*. 2015. № 3. С. 290–296.

14. Crawford J. The ILC's Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts: A Retrospect. *The American Journal of International Law*. 2002. Vol. 96. No. 4. P. 874–890.

15. Rosenstock R. The ILC and State Responsibility. *American Journal of International Law*. October 2002. Vol. 96. No. 4. P. 792-797.

#### Додаткова література

1. Бойко І. І. Визначення агресії в міжнародному праві. *Вісник академії адвокатури України*. 2010. № 1 (17). С. 178–179.

2. Важна К. А. Концепція кримінальної відповідальності держави: можливість реалізації в сучасному міжнародному праві : монографія. Київ : Ліра-К, 2017. 292 с.

3. Довгань Е. Ф. К вопросу о роли контрмер в применении целевых санкций региональными международными организациями. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права: сборник научных трудов*. Вып. 4. 2012. С. 32–46.

4. Дейкало Е. А. Проблемы призвания международных организаций к ответственности и некоторые пути их решения. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права: Сб. науч. тр.* Вып. 1 / БГУ. Минск, 2009. С. 51–64.



5. Дейкало Е. А. Поведение *ultra vires* органов или агентов международной организации как основание ее международно-правовой ответственности. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права*: сборник научных трудов. Вып. 4. 2012. С. 22–32.
6. Кривенкова М. В. Нематериальная международно-правовая ответственность государств: монография. Москва: Юрлитинформ, 2015.
7. Курдюков Г. И. Применение международно-правовых санкций Советом Безопасности ООН. *Международное право XXI века* / под ред. д.ю.н., проф. В. Г. Буткевича. Киев: Издательский дом «Промени», 2006. С. 168–190.
8. Савельева Л. В. Проблема объективной ответственности в международном праве: диссертация на соискание ученой степени канд. юрид. наук по спец. 12.00.10 – Международное право. Москва: МГИМО, 1996. 181 с.
9. Скрильник О. О., Слатвицька А. В. Класифікація злочинів у міжнародному праві: теоретико-правовий аспект. *Форум права*. 2011. № 2. С. 839–847.
10. Тарасова Л. Н. Правовые основания использования силы государствами для защиты своих граждан за рубежом. *Современное право*. 2013. № 1. С. 105–109.
11. Чернявський А. Л. Критерії правомірності застосування контрзаходів у міжнародному праві. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2008. № 1 (1). С. 86–91.
12. Чернявський А. Л. Особливості міжнародно-правової відповідальності за забруднення материкових поверхневих вод. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2009. № 1 (2). С. 85–91.
13. Щёкин Ю.В. Основания самообороны международных межправительственных организаций. *Теория і практика правознавства*. Електронне науко-метричне фахове видання НЮУ ім. Я. Мудрого. 2018. Вип.

2 (14). 14 с. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/149269/148951> doi: 10.21564/2225-6555.2018.14.149269

14. Щукин А. В. Ответственность государств за международно-противоправные деяния: механизм реализации. Минск: Белорус. наука, 2006.

15. Alland D. Countermeasures of General Interest. *European Journal of International Law*. 2002. Vol. 13, No. 5. P. 1221-1239.

16. Franck T. M. On Proportionality of Countermeasures in International Law. *The American Journal of International Law*. Oct. 2008. Vol. 102, No. 4. P. 715–767.

17. Klein P. Responsibility for Serious Breaches of Obligations Deriving from Peremptory Norms of International Law and United Nations Law. *European Journal of International Law*. 2002. Vol. 13, No. 5. P. 1241-1255.

18. Wyler E. From ‘State Crime’ to Responsibility for ‘Serious Breaches of Obligations under Peremptory Norms of General International Law’. *European Journal of International Law*. 2002. Vol. 13, No. 5. P. 1147-1160.

#### Інтернет-ресурси

<https://www.un.org> – Організація Об’єднаних Націй

<https://www.icj-cij.org/en/list-of-all-cases> - перелік справ Міжнародного суду ООН

<https://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/> - Щорічники Комісії міжнародного права ООН

#### СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

[http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com\\_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151](http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151)

## 7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Відкритий доступ до он-лайн ресурсів OxfordUniversityPress, до Інформаційно-правових систем ЛІГА: ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).

Перерахувати нормативно-правові акти, підручники, навчальні посібники, монографії, статті, інтернет-ресурси, СЕНМК (стандартизований електронний навчально-методичний комплекс) (за наявності) тощо.

### Додаток 1

#### Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
<b>ЗК – загальні (універсальні) компетентності. (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)</b>	<b>ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни</b>
ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.	ПК1. – Розуміння сучасних правових доктрин, категорій і принципів права міжнародної відповідальності. ПК2. – Здатність аналізувати сутність та структуру системи права міжнародної відповідальності, його зв'язки з національними правовими системами держав – учасників відповідних правовідносин. ПК3. – Здатність орієнтуватись в підставах міжнародно-правової відповідальності держав, міжнародних міждержавних організацій та повстанських рухів.
ЗК 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	ПК4. – Розуміння впливу історичних подій на майбутнє права міжнародної відповідальності. ПК5. – Знання особливостей теорії об'єктивної відповідальності, що закладена Комісією міжнародного права ООН у проекти про відповідальність держав 2001 р. і відповідальність міжнародних організацій 2011 р. ПК6. – Розуміння підстав міжнародно-

	<p>правової відповідальності держав, міжнародних міжурядових організацій та повстанських рухів.</p>
<p>ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p>	<p>ПК7. – Уміння надавати консультації щодо можливості застосування проектів статей про відповідальність держав 2001 р. і міжнародних організацій 2011 р. у правозастосовчій практиці України.</p> <p>ПК8. – Уміння визначати межі правосуб'єктності юридичних і фізичних осіб, об'єднань, громадських організацій у конкретних правовідносинах.</p> <p>ПК9. – Уміння аналізувати обставини, що звільнюють від міжнародно-правової відповідальності.</p>
<p>ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p>	<p>ПК10. – Здатність визначати форми відшкодування шкоди держав і міжнародних міжурядових організацій.</p> <p>ПК11. – Розуміння особливостей притягнення до міжнародно-правової відповідальності за діяння, що не становлять міжнародних правопорушень.</p> <p>ПК12. – Знання особливостей застосування проектів статей про відповідальність держав 2001 року і про відповідальність міжнародних організацій 2011 року, що були підготовлені Комісією міжнародного права ООН.</p>
<p>ЗК1.1. Здатність вирішувати проблеми інноваційного характеру.</p>	<p>ПК13. – Розуміння особливостей галузевих принципів права міжнародної відповідальності.</p> <p>ПК14. – Розуміння відмінностей міжнародних злочинів від міжнародних деліктів.</p> <p>ПК15. – Знання особливостей міжнародно-правової відповідальності держав і міжнародних організацій за порушення імперативних норм міжнародного права.</p>
<p>ЗК1.3. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.</p>	<p>ПК16. – Знання особливостей міжнародно-правової відповідальності держав і міжнародних організацій за ординарні (прості) міжнародні правопорушення.</p> <p>ПК17. – Знання особливостей складів найбільш тяжких міжнародних правопорушень (агресія, колоніалізм, геноцид, апартеїд, військові злочини та ін.).</p> <p>ПК18. – Розуміння порядку імплементації міжнародно-правової відповідальності.</p> <p>ПК19. – Знання результатів роботи Комісії міжнародного права щодо кодифікації та прогресивного розвитку норм міжнародно-правової відповідальності за шкідливі наслідки дії, що не заборонені міжнародним правом.</p>

<p>ЗК1.5. Здатність до лідерства, відповідальності, ухвалення неупереджених і вмотивованих рішень.</p>	<p>ПК20. – Знання меж об'єктивної відповідальності держав і міжнародних організацій.</p> <p>ПК21. – Знання ознак «потерпілої держави».</p> <p>ПК22. – Знання змісту на форми вимог, що потерпіла держава пред'являє до держави-правопорушниці.</p> <p>ПК23. – Знання підстав дипломатичного захисту фізичних та юридичних осіб держави за кордоном.</p> <p>ПК24. – Знання підстав втрати права притягувати державу або групу держав до міжнародно-правової відповідальності.</p> <p>ПК25. – Знання особливостей притягнення до міжнародно-правової відповідальності за порушення норм загального міжнародного права.</p>
<p><b>СК – спеціальні компетентності (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)</b></p>	
<p>СК 1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.</p>	<p>ПК1. – Розуміння сучасних правових доктрин, категорій і принципів права міжнародної відповідальності.</p> <p>ПК2. – Здатність аналізувати сутність та структуру системи права міжнародної відповідальності, його зв'язки з національними правовими системами держав – учасників відповідних правовідносин.</p> <p>ПК3. – Здатність орієнтуватись в підставах міжнародно-правової відповідальності держав, міжнародних міжурядових організацій та повстанських рухів.</p>
<p>СК 2.Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.</p>	<p>ПК4. – Розуміння впливу історичних подій на майбутнє права міжнародної відповідальності.</p> <p>ПК5. – Знання особливостей теорії об'єктивної відповідальності, що закладена Комісією міжнародного права ООН у проекти про відповідальність держав 2001 р. і відповідальність міжнародних організацій 2011 р.</p> <p>ПК6. – Розуміння підстав міжнародно-правової відповідальності держав, міжнародних міжурядових організацій та повстанських рухів.</p>
<p>СК 10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.</p>	<p>ПК13. – Розуміння особливостей галузевих принципів права міжнародної відповідальності.</p> <p>ПК14. – Розуміння відмінностей міжнародних злочинів від міжнародних деліктів.</p> <p>ПК15. – Знання особливостей міжнародно-правової відповідальності держав і</p>

	міжнародних організацій за порушення імперативних норм міжнародного права.
СК 15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.	<p>ПК22. – Знання змісту на форми вимог, що потерпіла держава пред'являє до держави-правопорушниці.</p> <p>ПК23. – Знання підстав дипломатичного захисту фізичних та юридичних осіб держави за кордоном.</p> <p>ПК24. – Знання підстав втрати права притягувати державу або групу держав до міжнародно-правової відповідальності.</p> <p>ПК25. – Знання особливостей притягнення до міжнародно-правової відповідальності за порушення норм загального міжнародного права.</p>
СК1.1. Здатність аналізувати механізми оцінки ефективності юридичної практики за напрямками (галузями) юридичної діяльності.	<p>ПК7. – Уміння надавати консультації щодо можливості застосування проектів статей про відповідальність держав 2001 р. і міжнародних організацій 2011 р. у правозастосовчій практиці України.</p> <p>ПК8. – Уміння визначати межі правосуб'єктності юридичних і фізичних осіб, об'єднань, громадських організацій у конкретних правовідносинах.</p> <p>ПК9. – Уміння аналізувати обставини, що звільнюють від міжнародно-правової відповідальності.</p> <p>ПК10. – Здатність визначати форми відшкодування шкоди держав і міжнародних міжурядових організацій.</p>
СК1.2. Здатність демонструвати знання й розуміння правових систем в умовах глобалізації.	<p>ПК14. – Розуміння відмінностей міжнародних злочинів від міжнародних деліктів.</p> <p>ПК15. – Знання особливостей міжнародно-правової відповідальності держав і міжнародних організацій за порушення імперативних норм міжнародного права.</p> <p>ПК16. – Знання особливостей міжнародно-правової відповідальності держав і міжнародних організацій за ординарні (прості) міжнародні правопорушення.</p> <p>ПК17. – Знання особливостей складів найбільш тяжких міжнародних правопорушень (агресія, колоніалізм, геноцид, апартеїд, військові злочини та ін.).</p>
СК1.5. Здатність вирішувати колізійні проблеми правового регулювання суспільних відносин.	<p>ПК12. – Знання особливостей застосування проектів статей про відповідальність держав 2001 року і про відповідальність міжнародних організацій 2011 року, що були підготовлені Комісією міжнародного права ООН.</p> <p>ПК13. – Розуміння особливостей галузевих принципів права міжнародної</p>

**Додаток 2**

**Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей**

Шифр та назва РН за спеціальністю і / або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
<b>ПРН – результати навчання за спеціальністю /спеціалізацією (обрати результати навчання згідно зі змістом навчальної дисципліни)</b>		<b>Результати навчання з навчальної дисципліни</b>
ПРН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.	№1	РН НД – 1.1. Аналізувати природу і зміст права міжнародної відповідальності.  РН НД – 1.2. Співвідносити міжнародну правосуб'єктність міжнародних міжурядових і міжнародних неурядових організацій.  РН НД – 1.3. Дискутувати зі складних питань застосування джерел міжнародного права.
ПРН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.	№1	РН НД – 1.4. Збирати та узагальнювати матеріали щодо діяльності держав та міжнародних організацій у певних напрямках регулювання міжнародних відносин.  РН НД – 1.5. Використовувати сучасні наукові методи дослідження визначення підстав міжнародної відповідальності
ПРН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації	№1	РН НД – 1.6. Здійснювати презентації досліджень з питань особливостей тлумачення норм права міжнародної відповідальності.  РН НД – 1.7. Аргументувати висновки щодо

складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.		юридичних та фактичних підстав притягнення до міжнародно-правової відповідальності держав і міжнародних організацій.
ПРН5. Вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.	№1	РН НД – 1.8. Брати участь у міжнародних наукових та науково-практичних конференціях (воркшопах, семінарах тощо) з питань права міжнародної відповідальності.  РН НД – 1.9. Підготовлювати наукові статті та есе з права міжнародної відповідальності.
ПРН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.	№1	РН НД – 2.0. Обґрунтовано формулювати свою позицію щодо визначення міжнародної правосуб'єктності окремих міждержавних утворень в аспектах притягнення їх до міжнародної відповідальності
ПРН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.		РН НД – 2.1. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні доктрини права міжнародної відповідальності.  РН НД – 2.2. Здійснювати порівняльно-правовий аналіз актів різних деліктоздатних суб'єктів міжнародного права.
ПРН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.	№2	РН НД – 2.3. Аналізувати та оцінювати практику застосування резолюцій Ради Безпеки ООН, що стосуються її санкційної компетенції  РН НД – 2.4. Аналізувати та оцінювати практику застосування форм відшкодування шкоди за міжнародні правопорушення.
ПРН14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	№2	РН НД – 2.5. Збирати докази правопорушень держав, міжнародних організацій та національно-визвольних рухів та підготовлювати документи для висунення відповідних претензій або позовів.
ПРН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.	№2	РН НД – 2.6. На базі знань теорії та практики тлумачення і застосування статей про відповідальність держав (2001 р.) і міжнародних організацій (2011 р.) використовувати їх норми у внутрішній юридичній практиці України.



<p>ПРН1.25. Аналізувати сутність процесів правової інтеграції на глобальному та регіональному рівнях, їх вплив на міжнародні відносини з урахуванням кон'юнктурних змін у світовій політиці.</p>	<p>№2</p>	<p>РН НД – 2.7. Розуміти правовий вплив діяльності Комісії міжнародного права ООН у питаннях кодифікації та прогресивного розвитку права міжнародної відповідальності на глобальні та регіональні процеси підтримання міжнародного миру та безпеки.</p> <p>РН НД – 2.8. Розуміти особливості притягнення до міжнародної відповідальності регіональних міжнародних інтеграційних утворень.</p>
--	-----------	---

### Додаток 3

#### Матриця зв'язків модулів навчальної дисципліни, результатів навчання та предметних компетентностей у програмі навчальної дисципліни

Результати навчання за навчальною дисципліною / модулями	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К	П К		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1 1	1 2	1 3	1 4	1 5	1 6	1 7	1 8	1 9	2 0	
Право міжнародних організацій /Модуль 1																					
РН НД 1.1.	•	•																			
РН НД 1.2.		•	•																		
РН НД 1.3.		•																			
РН НД 1.4.				•																	
РН НД 1.5.					•																
РН НД 1.6.						•				•											
РН НД 1.7.							•														
Право міжнародних організацій / Модуль 2																					
РН НД 1.8.								•	•												
РН НД 1.9.											•										
РН НД 2.0.													•								
РН НД 2.1.												•	•								

РН НД 2.2.														•					
РН НД 2.3.														•					
Право міжнародних організацій /Модуль 3.																			
РН НД 2.4.														•					
РН НД 2.5.														•					
РН НД 2.6.														•					•
РН НД 2.7.														•			•		
РН НД 2.8.														•			•		